

**Бусуйок Д. В. Правове регулювання управлінських і сервісних відносин у сфері використання та охорони земель — актуальні напрями удосконалення правового регулювання земельних відносин**

Проведено дослідження правового регулювання управлінських і сервісних відносин у сфері використання та охорони земель. Обґрунтовані напрями удосконалення правового регулювання земельних відносин — необхідність розробки та прийняття Концепції реформування правового регулювання управлінських і сервісних відносин у сфері використання та охорони земель.

*Ключові слова:* земельні правовідносини, право власності на землю, право користування землею, управлінські та сервісні правовідносини, земельні адміністративні послуги.

**Бусуёк Д. В. Правовое регулирование управленческих и сервисных отношений в сфере использования и охраны земель — актуальные направления усовершенствования правового регулирования земельных отношений**

Проведено исследование правового регулирования управленческих и сервисных отношений в сфере использования и охраны земель. Обоснованы направления усовершенствования правового регулирования земельных отношений — необходимость разработки и принятия Концепции реформирования правового регулирования управленческих и сервисных отношений в сфере использования и охраны земель.

*Ключевые слова:* земельные правоотношения, право собственности на землю, право пользования землей, управленческие и сервисные правоотношения, земельные административные услуги.

**Busuiok D. The legal adjusting of administrative and service relations in the sphere of land use and guard — the main orientations for legal adjusting of land relations improving**

A study of the legal adjusting of administrative and service relations in the sphere of land use and guard has been undertaken. Directions for improving the legal adjusting of the land relations have been adjusted. There is a reason to develop and accept the Conception of reformation of the legal adjusting of administrative and service relations in the sphere of land use and guard.

*Key words:* legal land relationships, right of land ownership, right for the land use, administrative and service legal relationships, land administrative services.

УДК 341.241.001.33

*Вікторія Вікторівна Грачова,  
аспірантка Українського державного  
університету фінансів та міжнародної торгівлі*

## КЛАСИФІКАЦІЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ АНТИТЕРОРИСТИЧНИХ ДОГОВОРІВ

Зважаючи на широкий спектр універсальних антитерористичних договорів, важливим завданням, як із теоретичного, так і практичного погляду, є створення їх класифікації. Класифікація є операцією впорядкування предметів (об'єктів) за класами «на основі подібності або відмінності в їх ознаках», й її основне завдання полягає в тому, щоб «систематизувати» певну «область знання або діяльності» [1, с. 524, 523]. Водночас класифікація виступає як «підсумком», так і «однією з цілей пізнання» [2, с. 61], забезпечуючи ефективніше застосування відповідних практичних заходів на її основі, подальший розвиток когнітивної активності тощо. Загальні підходи до класифікації універсальних антитерористичних договорів та їх окремі класифікації були представлені у дослідженнях М. Бассіуні, Т. Бояр-Созонович, Ю. Горбунова, Х. Даффі, І. Кормушкіної, Є. Ляхова, В. Нанди, В. Панова, О. Попова,

у матеріалах Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків та злочинності (далі — ЮНОДК) тощо, однак вони суттєво різняться у змістовному й термінологічному сенсі та не охоплюють усього спектру зазначених договорів, що свідчить про потребу у виробленні єдиної та цілісної їх класифікації. Зважаючи на це, важливо дослідити існуючі класифікації вказаних договорів та підходи у цій сфері з метою виявлення їх переваг і недоліків та вироблення власної класифікації, яка могла б стати кроком у напрямку створення відповідної єдиної класифікації. У цьому контексті слід також дослідити процес формування універсальної договірно-правової бази боротьби з тероризмом.

У 60–70-х роках ХХ ст., у період становлення тероризму як потужного міжнародного феномену, було укладено п'ять відповідних договорів, які закріпили «секторальний» (або «предметний») підхід, пов'язаний із реагуванням держав на окремі прояви тероризму [3, с. 745; 4, с. 119]. Значне поширення актів незаконного втручання у діяльність міжнародної цивільної авіації (угонів літаків тощо) призвело до укладання 14 вересня 1963 р. у Токіо Конвенції про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна (Токійської конвенції); подальше зростання кількості таких актів зумовило розробку у межах Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) нових договорів, і 16 грудня 1970 р. у Гаазі була підписана Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція), а 23 вересня 1971 р. у Монреалі — Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреальська конвенція). Поширення на міжнародній арені злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, та випадків захоплення заручників зумовили вироблення Конвенції про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів та Міжнародної конвенції про боротьбу із захопленням заручників (були прийняті резолюціями Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (далі — ГА ООН) 3166 (XXVIII) від 14 грудня 1973 р. та 34/146 від 17 грудня 1979 р. відповідно).

У 80-х роках, які супроводжувалися трансформацією тероризму у напрямку його «перетворення на глобальну загрозу» [5, с. 47], були укладені чотири універсальні антитерористичні договори. Зокрема, зростання загрози ядерного тероризму зумовило розробку під егідою Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу, яка була підписана 3 березня 1980 р. У 1985 р. теракти в міжнародних аеропортах Риму й Відня та інцидент із захопленням морського судна «Акілле Лауро» [6, с. 372–373] вказали на відповідні прогалини у міжнародному праві, у зв'язку з чим 24 лютого 1988 р. у Монреалі був підписаний Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію, який доповнює Конвенцію про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреальський протокол), а 10 березня 1988 р. у Римі — Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства (Римська конвенція) та Протокол про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі (Римський протокол), розроблені під егідою Міжнародної морської організації (ІМО).

Еволюція тероризму у 90-х роках призвела до створення постійних осередків терористичної діяльності у багатьох регіонах світу. У цей час були укладені універсальні антитерористичні договори, які засвідчили ширший підхід держав до боротьби з тероризмом. У контексті запобігання вчиненню вибухів, передусім на повітряному транспорті, 1 березня 1991 р. під час Міжнародної конференції з повітряного права в Монреалі держави підписали Конвенцію про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення, яка була розроблена в рамках ІКАО й мала позбавити терористів доступу до пластичної вибухівки. Продовженням цих зусиль стало прийняття резолюцією ГА ООН 52/164 від 15 грудня 1997 р. Міжнародної конвенції про боротьбу з бомбовим тероризмом. Потреба у протидії фінансовому забезпе-

ченню терористичної діяльності призвела до розробки у рамках ООН Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, яка була прийнята резолюцією ГА ООН 54/109 від 9 грудня 1999 р.

З кінця XX ст. міжнародний тероризм значно посилив свій руйнівний потенціал, активно використовуючи досягнення глобалізації. У 2000-х роках було укладено п'ять універсальних антитерористичних договорів, які забезпечили необхідні зміни та доповнення до виробленої раніше договірної бази: під егідою МАГАТЕ був розроблений проект Поправки до Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу, яка була прийнята 8 липня 2005 р. під час дипломатичної конференції у Відні; 14 жовтня 2005 р. у Лондоні були підписані Протокол 2005 року до Конвенції про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства, та Протокол 2005 року до Протоколу про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі, розроблені під егідою ІМО, а 10 вересня 2010 р. у Пекіні — Конвенція про боротьбу з незаконними актами по відношенню до міжнародної цивільної авіації та Протокол, що доповнює Конвенцію про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден. Також резолюцією ГА ООН 59/290 від 13 квітня 2005 р. була прийнята Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму, проект якої був розроблений у рамках ООН.

Класифікація універсальних антитерористичних договорів передбачає їх розподіл на групи за певним критерієм (як зазначили М. Брагінський та В. Вітрянський, у процесі класифікації використовується певне «підґрунтя (критерій)» й може бути створена «в принципі необмежена кількість груп», в яких обрані підґрунтя «відповідним чином індивідуалізуються» [7, с. 383]). Н. Куок Дінь вказав на два види класифікації договорів: класифікація «за матеріальними ознаками», яка враховує «внутрішні аспекти договорів, їх зміст або їх юридичне призначення», та «класифікація за формальними ознаками», яка враховує «зовнішні показники договорів» [8, с. 67]. За формальними ознаками універсальні антитерористичні договори можна класифікувати на основі таких критеріїв, як період їх укладання; міжнародні організації, за участю яких вони укладені, тощо. Складнішим завданням є вироблення їх класифікації на основі змістовних ознак, про що, зокрема, свідчить наявність відмінних класифікацій та підходів у цій сфері. Наприклад, розглядаючи універсальні антитерористичні договори у сфері безпеки міжнародної цивільної авіації, Т. Бояр-Созонович виокремила конвенції, спрямовані «на боротьбу з угоном літаків, зазіханнями на авіапасажирів та авіасполучення» [4, с. 115]; І. Карпець — «законодавство про боротьбу з угоном літаків, а також іншими злочинами, вчиненими на борту повітряного судна» [9, с. 102]; Є. Ляхов — «угоди, що стосуються безпеки цивільної авіації» [10, с. 56]; І. Кормушкіна — угоди «в сфері безпеки повітряного транспорту» [11, с. 86]; В. Нанда — договори, які стосуються «угону літаків та диверсії» [12, с. 13]; а Ю. Горбунов — конвенції «щодо боротьби з повітряним... тероризмом» [5, с. 286] тощо.

Б. Сол виділив універсальні антитерористичні договори, які забороняють: 1) «визначені насильницькі злочинні акти проти особливо уразливих або політично чи економічно значущих цілей»; 2) «огидні методи або засоби»; 3) «використання конкретних збройних засобів» та 4) договір, який «забороняє фінансування терористичної діяльності» [13, с. 132]. Х. Даффі виокремила відповідні договори, які стосуються: 1) «злочинів на борту повітряного судна та в аеропортах»; 2) «злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом»; 3) «захоплення заручників»; 4) «актів на борту морських суден та на морі»; 5) «бомбового тероризму»; 6) «фінансування тероризму» та 7) «ядерного тероризму» [14, с. 24–25]. Інші науковці розподілили вказані договори за сферами міжнародної боротьби з тероризмом, такими як: 1) «боротьба із захопленням заручників»; 2) «боротьба з актами тероризму, що загрожують безпеці об'єктів повітряного транспорту»; 3) «боротьба з актами тероризму, що вчиняються на морі»; 4) «боротьба з ядерним тероризмом та злочинами, пов'язаними з ним»; 5) «боротьба з “бом-

бовим” тероризмом»; 6) «боротьба з актами тероризму проти осіб, які користуються міжнародним захистом»; 7) «протидія фінансуванню тероризму» [15, с. 573–586] тощо.

В. Панов до міжнародно-правових засобів боротьби зі злочином «міжнародний тероризм» відніс такі універсальні антитерористичні договори: Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів, Римська конвенція, Римський протокол та Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення; водночас згаданий автор окремо виділив такі злочини, як «захоплення заручників», «захоплення, угон та інші злочини на борту повітряного судна та в міжнародних аеропортах» та «розкрадання ядерного матеріалу», яким відповідають Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників; Токійська, Гаазька, Монреальська конвенції та Монреальський протокол; Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу [16, с. 151–153]. Водночас такий підхід є певною мірою обґрунтованим, оскільки деякі універсальні антитерористичні договори не мають явно вираженої «антитерористичної» спрямованості.

Критерієм для розподілу універсальних антитерористичних договорів ЮНОДК обрало відповідні злочини, що стосуються: 1) цивільної авіації (Токійська, Гаазька, Монреальська конвенції, Монреальський протокол); 2) небезпечних матеріалів (Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу, Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення та Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом); 3) морських суден та стаціонарних платформ (Римська конвенція та Римський протокол); 4) фінансування тероризму (Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму), та 5) злочини, що кваліфікуються залежно від статусу потерпілих (Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів), та Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників) [17, с. 11–12, 16–17, 21–23, 15]. В іншій класифікації ЮНОДК здійснило розподіл відповідних договорів на підставі «їх основної теми та депозитарію», виділивши групи, що відносяться до: 1) цивільної авіації (Токійська, Гаазька, Монреальська конвенції та Монреальський протокол, Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення); 2) статусу жертви (Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів, та Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників); 3) актів бомбового тероризму, фінансування та актів ядерного тероризму (Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму); 4) морського судноплавства та стаціонарних платформ (Римська конвенція та Римський протокол і Протоколи 2005 року до них); 5) фізичного захисту ядерного матеріалу (Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та Поправка до неї) [18, с. 27, 28–35]. Водночас поєднання матеріального (основна тема) та формального (депозитарій) критеріїв, на нашу думку, не дозволяє створити достатньо логічну класифікацію; зокрема, деякі договори однієї тематики включені у ній до різних груп, оскільки мають різних депозитаріїв (наприклад, Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу й Поправка до неї, депозитарієм яких є Генеральний директор МАГАТЕ, та Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму, депозитарієм якої є Генеральний секретар ООН). Крім того, обидві класифікації ЮНОДК не охоплюють усіх універсальних антитерористичних договорів, укладених у 1963–2010 рр., а деякі групи (наприклад, згадані договори, що відносяться до «актів бомбового тероризму, фінансування та актів ядерного тероризму») є надто широкими за змістом.

На нашу думку, універсальні антитерористичні договори доцільно розподілити на такі групи за критерієм предметної сфери міжнародно-правового регулювання: 1) договори у сфері безпеки міжнародної цивільної авіації (Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені

на борту повітряного судна; Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден та Протокол, що доповнює згадану конвенцію; Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації, та Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію, який доповнює згадану конвенцію; Конвенція про боротьбу з незаконними актами по відношенню до міжнародної цивільної авіації); 2) договір у сфері безпеки осіб, які користуються міжнародним захистом (Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів); 3) договір у сфері боротьби із захопленням заручників (Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників); 4) договори у сфері боротьби з ядерним тероризмом (Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та Поправка до неї; Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму); 5) договори у сфері безпеки морського судноплавства та стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі (Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства; Протокол про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі; та два відповідні Протоколи 2005 року до них); 6) договори у сфері боротьби з бомбовим тероризмом (Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення; Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом); 7) договір у сфері боротьби з фінансуванням тероризму (Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму). Зазначені групи договорів лише в деяких випадках відображають конкретні прояви міжнародного тероризму (договори у сфері боротьби з бомбовим тероризмом тощо); в інших випадках відповідні групи визначені у цій класифікації загально, за сферою безпеки (універсальні антитерористичні договори у сфері безпеки міжнародної цивільної авіації тощо). Такий підхід зумовлений тим, що деякі зі згаданих договорів не є експліцитно «антитерористичними», тому виділення договорів, наприклад, «у сфері боротьби з тероризмом на повітряному транспорті» тощо, на нашу думку, є необґрунтованим.

Таким чином, універсальні антитерористичні договори доцільно розподілити на сім груп, на основі критерію предметної сфери правового регулювання: договори у сфері безпеки міжнародної цивільної авіації; у сфері безпеки осіб, які користуються міжнародним захистом; у сфері боротьби із захопленням заручників; у сфері боротьби з ядерним тероризмом; у сфері безпеки морського судноплавства та стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі; у сфері боротьби з бомбовим тероризмом; у сфері боротьби з фінансуванням тероризму. Важливим напрямом подальших наукових розвідок є дослідження змістовних характеристик зазначених договорів з метою виявлення їх основних елементів, на яких ґрунтується дія універсального договірно-правового механізму боротьби з тероризмом.

#### Список використаних джерел

1. *Философская энциклопедия* : в 5 т. / Научный совет издательства «Советская энциклопедия», Ин-т философии Акад. наук СССР ; В. Ф. Асмус [и др.] ; гл. ред. Ф. В. Константинов. — М. : Советская энциклопедия, 1962. — Т. 2 : Дизъюнкция—Космическое. — 576 с.
2. *Кучко Е. Е.* Систематизация подходов к классификации инноваций / Е. Е. Кучко // *Социология*. — 2008. — № 4. — С. 61–70.
3. *Федоров В. Н.* Организация Объединенных Наций, другие международные организации и их роль в XXI веке / В. Н. Федоров. — М. : Логос, 2007. — 944 с.
4. *Бояр-Созонович Т. С.* Международный терроризм: политико-правовые аспекты / Т. С. Бояр-Созонович. — К. [и др.] : Лыбидь, 1991. — 164 с.
5. *Горбунов Ю. С.* Терроризм и правовое регулирование противодействия ему / Ю. С. Горбунов. — М. : Молодая гвардия, 2008. — 460 с.
6. *Ляхов Е. Г.* Терроризм: национальный, региональный и международный контроль / Е. Г. Ляхов, А. В. Попов ; М-во внутренних дел Российской Федерации, Ростовский юридич. ин-т. — М. ; Ростов н/Д, 1999. — 436 с.

7. Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая. Общие положения / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. — 2-е изд., испр. — М.: Статут, 2000. — 848 с.
8. *Международное публичное право*: в 2 т. — Т. 1. — Кн. 1: Формирование международного права / Н. Куок Динь, П. Дайе, А. Пелле; пер. с фр. Е. Маричева. — К.: Сфера, 2000. — 440 с.
9. Карпец И. И. Преступления международного характера / И. И. Карпец. — М.: Юридическая литература, 1979. — 264 с.
10. Ляхов Е. Г. Терроризм и межгосударственные отношения / Е. Г. Ляхов. — М.: Международные отношения, 1991. — 213 с.
11. Кормушкина И. В. Конвенционный механизм борьбы с международным терроризмом: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 / И. В. Кормушкина. — Казань, 1993. — 210 с.
12. Nanda V. P. Terrorism, international law and international organizations // Law in the war on international terrorism / V. P. Nanda [et al.]; ed. by V. P. Nanda. — N. Y.: Transnational publishers, 2005. — P. 1–39.
13. Saul B. Defining terrorism in international law / B. Saul; gen. ed. V. Lowe. — Oxford: Oxford university press, 2006. — 373 p.
14. Duffy H. The «war on terror» and the framework of international law / H. Duffy. — N. Y.: Cambridge university press, 2005. — 488 p.
15. *Терроризм в современном мире* / под ред. В. Л. Шульца; Центр исслед. проблем безопасности РАН. — 2-е изд., доп. — М.: Наука, 2011. — 603 с.
16. Панов В. П. Международное уголовное право: учеб. пособ. / В. П. Панов. — М.: ИНФРА-М, 1997. — 320 с.
17. *Руководство по разработке законодательства, касающегося универсальных конвенций и протоколов о борьбе с терроризмом* / Управление Организации Объединенных Наций по наркотикам и преступности. — Н.-Й.: Организация Объединенных Наций, 2006. — 36 с.
18. *Универсальные правовые рамки борьбы с терроризмом* / Управление Организации Объединенных Наций по наркотикам и преступности. — Н.-Й.: Организация Объединенных Наций, 2010. — 99 с.

#### **Грачова В. В. Класифікація універсальних антитерористичних договорів**

Стаття присвячена проблемі класифікації універсальних антитерористичних договорів. У цьому контексті розглянуто процес формування універсальної договірно-правової бази боротьби з тероризмом, проаналізовано існуючі класифікації вказаних договорів та підходи у цій сфері, запропоновано власну класифікацію, відповідно до якої універсальні антитерористичні договори розподілені на сім груп.

*Ключові слова:* тероризм, універсальні антитерористичні договори, класифікація міжнародних договорів, ІКАО, ІМО, МАГАТЕ, ООН, ЮНОДК.

#### **Грачева В. В. Классификация универсальных антитеррористических договоров**

Статья посвящена проблеме классификации универсальных антитеррористических договоров. В этом контексте рассмотрен процесс формирования универсальной договорно-правовой базы борьбы с терроризмом, проанализированы существующие классификации и подходы в этой сфере, предложена собственная классификация, в соответствии с которой универсальные антитеррористические договоры распределены на семь групп.

*Ключевые слова:* терроризм, универсальные антитеррористические договоры, классификация международных договоров, ИКАО, ИМО, МАГАТЭ, ООН, ЮНОДК.

#### **Grachova V. The classification of the universal anti-terrorist treaties**

The article is dedicated to the problem of classification of the universal anti-terrorist treaties, considering the absence of a unique classification of such treaties and a relevant theoretical and practical need for this classification. In this context the author has studied the process of formation of the universal anti-terrorist treaty basis in its integrity (which encompasses treaties, signed by States in the period from 1963 to 2010) and analyzed existing classifications of the above-mentioned treaties, elaborated in scientific literature and publications of the United Nations office for drugs and crime, and different approaches in this sphere. The advantages and disadvantages of the classifications and corresponding approaches, analyzed in the article, have been pointed out. As a result the author proposed her own classification of the universal anti-terrorist treaties, based on the subject area of legal regulation, according to which they have been divided into seven appropriate groups.

*Key words:* terrorism, universal anti-terrorist treaties, classification of international treaties, ICAO, IMO, IAEA, UN, UNODC.

УДК 342.9

*Катерина Федорівна Досінчук,  
аспірантка відділу проблем державного управління  
та адміністративного права  
Інституту держави і права  
ім. В. М. Корецького НАН України*

## ОРГАНІЗАЦІЯ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі організація діяльності нотаріату в Україні постійно удосконалюється шляхом внесення змін і доповнень до існуючих нормативно-правових актів, запровадження нових підходів до регулювання відповідних суспільних відносин. Важливою передумовою ефективної діяльності будь-якого державного інституту є чітке уявлення про його організацію. Це зумовлює потребу комплексного аналізу сутності та змісту організації нотаріату в Україні на сучасному етапі з метою підвищення ефективності його діяльності. Проблемним є питання усталеності понятійно-категоріального апарату організації та діяльності нотаріату в Україні, що також зумовлює потребу його комплексного аналізу, а також за відсутності відповідних ґрунтовних досліджень в адміністративній науці.

Деяким проблемам організації нотаріату в Україні у своїх дослідженнях звертали увагу В. Баранкова, Г. Гулевська, Л. Ясінська, В. Комаров, С. Пасічник, Л. Радзівська, С. Фурса, Ю. Ільїна, Л. Данюк та ін. Але, незважаючи на чималий науковий доробок у сфері організації нотаріату, в тому числі у межах адміністративного права, у цій сфері розкрито далеко не всі її аспекти. Зокрема, організацію нотаріату в його статичному аспекті, що являє собою певну упорядковану систему нотаріату, майже не досліджено.

З огляду на зазначене, потребують подальшого розроблення проблеми сутності та змісту поняття організації нотаріату в Україні, а особливої уваги — аналіз статичного аспекту цього поняття.

Дослідники обґрунтовано вважають, що різні підходи до визначення поняття «організація» свідчить про існування досить широкого спектру діяльності, у якому функціонують соціальні системи [1, с. 67]. У теорії управління «організація» розглядається у статиці (як стан системи управління) та динаміці (як функція процесу управління) [2, с. 176]. У першому, статичному розумінні, вона визначається як внутрішня упорядкованість, або узгодженість взаємодії частин структури цілого. Організація у статиці являє собою стан (властивості) певної системи управління (стан об'єкта та суб'єкта управління), що виявляється у рівні впорядкованості цієї системи, характеризує її організаційну структуру, відображає мету створення цієї системи, місце та роль кожного з її елементів, їх функції, повноваження, відповідальність, а також підстави, умови і напрями взаємодії тощо. У цьому випадку організацію можна розглядати як усталений взаємозв'язок елементів систем, частин цілого, їхню внутрішню впорядкованість, узгодженість відповідно до структури системи цілого [3, с. 43].

Друге значення «організації» виявляється в її динамічному розумінні — як сукупності узгоджуваних процесів чи дій. Організацію як функцію процесу управління розглядають як свідому діяльність, спрямовану на упорядкування стану тих чи інших соціальних утворень [4, с. 97].

На нашу думку, найбільш вдалою та точною щодо визначення поняття «організація» є позиція М. Буденка. У науці управління дослідник це поняття розглядає у двох значеннях:

1) як упорядкований стан управляючої системи, об'єкта управління, тобто його внутрішня структура (організація в статиці);

2) як функція процесу управління або стадія управлінської діяльності (організація в динаміці) [5, с. 188].